מקשה הגמרא: גִּילּוּי עֲרָיוֹת, שרצתה הברייתא לומר ששעיר הנעשה בפנים מכפר עליו, נַמִּי הֵיכִי דָּמֵי – גם הוא, באיזה אופן מדובר, אִי – אם בְּמֵזִיד, הלא בַּר קְטָלָא – מחויב מיתה הוּא, ואיך השעיר יכול לכפר עליו, אִי – ואם בְּשׁוֹגֵג, הלא בַּר קָרְבָּן הוּא – הוא צריך להביא קרבן חטאת, ואיך השעיר יכול לכפר עליו. מתרצת הגמרא: מדובר באופן שעבר על גילוי עריות בְּמֵזִיד, וְבאופן שאינו מחויב מיתה כגון שלֹא אַתְרוּ בֵּיהּ – שלא התרו בו קודם שעבר. או שמדובר באופן שעבר על גילוי עריות בְּשׁוֹגֵג, וְעד יום הכיפורים לֹא אִתְיְדַע לֵיהּ – לא נודע לו שעבר עבירה, ולכן לא הביא חטאת, ורצתה הברייתא לומר שהשעיר תולה להגן עליו מן היסורים עד שיוודע לו שחטא ויתחייב להביא חטאת.

מקשה הגמרא: שְׁפִיכוּת דָּמִים, שרצתה הברייתא לומר ששעיר הנעשה בפנים מכפר עליה, נַמִּי הֵיכִי דָּמֵי – גם היא, באיזה אופן מדובר, אִי – אם בְּמֵזִיד, הלא בַּר קְטָלָא הוּא, ואיך השעיר יכול לכפר עליו, אִי – ואם בְּשׁוֹגֵג, בַּר גָּלוּת הוּא – הוא חייב גלות, ואיך השעיר יכול לכפר עליו. מתרצת הגמרא: מדובר באופן שהרג את הנפש בְּמֵזִיד, וְבאופן שאינו מחויב מיתה כגון שלֹא אַתְרוּ בֵּיהּ – שלא התרו בו קודם שהרג. או שמדובר באופן שהרג את הנפש בְּשׁוֹגֵג, וְעד יום הכיפורים לֹא אִתְיְדַע לֵיהּ – לא נודע לו שהרג את הנפש, ולכן לא יצא לגלות, ורצתה הברייתא לומר שהשעיר תולה להגן עליו מן היסורים עד שיוודע לו שהרג את הנפש ועליו לצאת לגלות. אִי נַמִּי, מדובר בְּהָנָךְ – באותם רוצחים דְּלָאו בְּנֵי גָּלוּת נִינְהוּ – שאינם יוצאים לגלות, כגון שהרגו בדרך עלייה, כלומר שהיה עולה בסולם ונפל עליו והרגו, או שלאחר שיצאה האבן מידו של הרוצח הוציא הנרצח את ראשו והאבן נפלה על ראשו והרגתו.

הגמרא דנה איזה עון מצינו שחילק בו הכתוב משאר העוונות: אָמַר מַר, יָכוֹל שאומר שעַל שָׁלֹשׁ טוּמְאוֹת הַלָּלוּ [עבודה זרה, גילוי עריות ושפיכות דמים] יְהֵא שָׂעִיר הפנימי מְכַפֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר 'מִטּוּמְאוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' וְלֹא 'כָּל טוּמְאוֹת', דהיינו שהשעיר אינו מכפר על כל העוונות שנאמר בהם לשון טומאה, אלא על אחד מהם, מַה – איזה עון מָּצִינוּ שֶׁחִלֵּק אותו הַכָּתוּב בענין אחר מִכְּלָל כָּל הַטּוּמְאוֹת, בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו מצינו כן, אַף כָּאן שהכתוב חילק בין העוונות שיש עון אחד שהשעיר הנעשה בפנים מכפר עליו, מדובר בְּטוּמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. מבררת הגמרא: מַאי חִלֵּק הכתוב בטומאת מקדש וקדשיו משאר הטומאות. מבארת הגמרא: דְּמַיְיתֵי בְּעוֹלֶה וְיוֹרֵד – שהעובר על טומאת מקדש וקדשיו בשוגג מביא קרבן עולה ויורד שיש בו חילוק בין עני ועשיר, ואילו העובר על שאר העבירות בשוגג חייב קרבן קבוע, דהיינו שאין בו חילוק בין עני ועשיר. מקשה הגמרא: אֵימָא – תאמר שהעון שהשעיר הפנימי מכפר עליו הוא עֲבוֹדָה זָרָה, וּמַאי חִלֵּק הכתוב בעבודה זרה משאר הטומאות, (הגמרא מביאה סִימָן לשאלותיה להלן, עֲבוֹדָה זָרָה, יוֹלֶדֶת, מְצוֹרָע, נָזִיר (וכו')), דְּמַיְיתֵי – שהעובד עבודה זרה בשוגג מביא לחטאת דווקא שְׂעִירָה – שעירת עיזים וְלֹא כִּשְׂבָּה, ואילו שאר חייבי כריתות שוגגים מביאים או שעירה או כשבה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב כַּהֲנָא, אֲנַן חִלֵּק לְהָקֵל קָאָמְרִינַן – אנחנו, כלומר הברייתא מבקשת למצוא עון שהחילוק שבו הוא לקולא, ונאמר שכשם שמצינו חילוק לקולא בין עון זה לשאר העוונות, כך יש חילוק נוסף לקולא בין עון זה לשאר העוונות, שהשעיר הפנימי מכפר עליו אף על פי שהוא קרבן ציבור והמתכפר לא חיסר בו ממון משלו, וְהַאי – והחילוק שמצינו בין עבודה זרה לשאר חייבי כריתות, חִלֵּק לְהַחֲמִיר הוּא, שהוא צריך להביא דווקא שעירה ולא כשבה, ואם לא ימצא שעירה אלא בדמים יקרים יביאנה בעל כרחו.

מקשה הגמרא: אֵימָא – תאמר שהטומאה שהשעיר הפנימי מכפר עליה היא טומאת יוֹלֶדֶת, ונאמר שאם עבר יום הכיפורים אינה צריכה עוד להביא קרבן ומותרת לאכול בקדשים, דְּחִלֵּק – שהרי חילק הכתוב בינה ובין שאר הטומאות, דְּמַיְיתָא – שאחר מלאת ימי טהרתה מביאה קרבן עוֹלֶה וְיוֹרֵד, שיש בו חילוק בין יולדת עניה ליולדת עשירה, ואילו בשאר הטומאות מביאים קרבן קבוע. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא, נאמר בפסוק 'לְכָל חַטֹּאתָם', וְלֹא 'לְכָל טוּמְאֹתָם', דהיינו שהשעיר הפנימי מכפר על חטא, ואילו קרבן יולדת אינו בא על חטא אלא בא לטהרתה, שתוכל לאכול בקדשים ולהיכנס למקדש.

מקשה הגמרא: וּלְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יוֹחַאי, דְּאָמַר יוֹלֶדֶת נַמִּי – שגם יולדת חוֹטֵאת הִיא, מפני שבשעה שהיא כורעת ללדת נשבעת מרוב יסוריה שלא תיזקק עוד לבעלה, ולאחר מכן עוברת על שבועתה, והקרבן שהיא מביאה מכפר לה על חטא זה, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך נבאר את דברי הברייתא שהשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הלא אפשר לומר שהוא מכפר על יולדת. מתרצת הגמרא: רַבִּי שִׁמְעוֹן לְטַעְמֵיהּ [–לטעמו] דְּאָמַר מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוּכְרָע – שמה ששעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו אינו נלמד מתיבת 'מטומאות' אלא נלמד ממה שנאמר בשעיר עצמו 'וכפר על הקדש מטומאות', ומשמע שהכוונה שהוא מכפר מטומאות של קודש, דהיינו על טומאת מקדש וקדשיו, וחלק על רבי יהודה.

מקשה הגמרא: אֵימָא – תאמר שהטומאה שהשעיר הפנימי מכפר עליה היא טומאת מְצוֹרָע, ונאמר שאם עבר יום הכיפורים אינו צריך עוד להביא קרבן, שהרי הכתוב חילק בינו ובין שאר הטומאות, שלאחר שנתרפא מצרעתו מביא קרבן עולה ויורד, ואילו בשאר הטומאות מביאים קרבן קבוע. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא, נאמר בפסוק 'לְכָל חַטֹּאתָם', וְלֹא 'לְכָל טוּמְאֹתָם', דהיינו שהשעיר הפנימי מכפר על חטא, ואילו קרבן מצורע אינו בא על חטא אלא בא לטהרתו.

מקשה הגמרא: וּלְרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָנִי, דְּאָמַר עַל שִׁבְעָה דְּבָרִים נְגָעִים בָּאִין, על לשון הרע, ועל שפיכות דמים, ועל שבועת שוא, ועל גילוי עריות, ועל גסות הרוח, ועל הגזל, ועל צרות העין. מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך נבאר את דברי הברייתא שהשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הלא אפשר לומר שהוא מכפר על חטאי המצורע. מתרצת הגמרא: הָתָם – במצורע, נִגְעֵיהּ דְּאִכַּפַּר לֵיהּ – הנגע עצמו מכפר לו על חטאו, שהוא מצטער ומתבייש בנגעו, וְהַקָּרְבָּן בא רק כדי לְאִישְׁתְּרוּיֵי – להתירו לבוא בַּקָּהָל, ולא לכפר על חטאו.

מקשה הגמרא: וְאֵימָא – תאמר שהשעיר הפנימי מכפר על נָזִיר טָמֵא – שנטמא למת בתוך ימי נזירותו, ועליו להביא קרבנות ולהשלים את ימי נזירותו, דְּחִלֵּק – שהרי חילק הכתוב בינו ובין שאר הטומאות, דְּמַיְיתֵי – שהוא צריך להביא שתי תּוֹרִים וּבְנֵי יוֹנָה – או שני בני יונה, אחד לחטאת ואחד לעולה, ואינו צריך להביא קרבן בהמה כבשאר הטומאות, וכיון שמצינו חילוק בין נזיר לשאר הטומאות, שמא כוונת הכתוב היא שהשעיר הפנימי מכפר על נזיר טמא, כלומר שאם לא הביא קרבנותיו ועבר יום הכיפורים, אינו צריך עוד להביא תורים או בני יונה. מתרצת הגמרא: אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא, נאמר בפסוק 'לְכָל חַטֹּאתָם', וְלֹא 'לְכָל טוּמְאֹתָם', דהיינו שהשעיר הפנימי מכפר על חטא, ואילו קרבנות נזיר טמא אינם באים על חטא אלא באים כדי להחיל עליו נזירות בטהרה, שהרי עליו למנות שוב את ימי נזירותו מתחילתם, וגזירת הכתוב היא שהנזירות השניה אינה חלה עליו עד שיביא את הקרבנות המוטלים עליו.

מקשה הגמרא: וּלְרַבִּי אֶלְעָזָר הַקַּפָּר, דְּאָמַר נָזִיר נַמִּי – שגם נזיר חוֹטֵא הוּא, מפני שציער את עצמו שאסר עליו שתיית יין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר – איך נבאר את דברי הברייתא שהשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו, הלא אפשר לומר שהוא מכפר על חטאו של הנזיר. מתרצת הגמרא: רבי אלעזר הקפר סָבַר לָהּ כְּרַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּאָמַר שמה ששעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו אינו נלמד מתיבת 'מטומאות' אלא מִמְּקוֹמוֹ הוּא מוּכְרָע – לומדים זאת ממה שנאמר בשעיר עצמו 'וכפר על הקדש מטומאות'.

הגמרא דנה בדרשות התנאים שבברייתא, ומה דורשים התנאים

המשך בעמוד רכג

מהפסוקים הנותרים: **אָמַר** מַר, **רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, מְמָקוֹמוֹ הוּא מוּבְרָע** – בשעיר זה עצמו הכריעה התורה שהכוונה לטומאת מקדש וקדשיו, שהֲרֵי **הוּא אוֹמֵר** (ויקרא טז טז) 'וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ **מִטֻּמְאוֹת**', ומשמע שהכוונה שהוא מכפר **מִטֻּמְאָתוֹ שֶׁל קוֹדֶשׁ כּוּ'**, דהיינו על טומאת מקדש וקדשיו, שכך מדויק מהלשון 'על הקודש מטומאות'. שואלת הגמרא: **שָׁפִיר קָאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן** – הלא רבי שמעון למד לימוד טוב שהשעיר הפנימי מכפר רק על טומאת מקדש וקדשיו, ומדוע רבי יהודה אינו לומד כך. מיישבת הגמרא: **וְרַבִּי יְהוּדָה אָמַר לָךְ, הַהוּא מִינָּעֵי לֵיהּ** – הדרשה מהפסוק 'וכפר על הקודש' נצרכת לדין אחר, **כִּי הֵיכִי דְּעָבִיר לִפְנֵי וְלִפְנִים הָכִי נָעֲבִיד בַּהֵיכָל** – שכסדר ההזאה שמזים ביום הכיפורים מדם הפר ודם השעיר בקודש הקדשים בין בדי הארון, כך מזה את דם השעיר ודם הפר בהיכל מול הפרוכת. דהיינו, כשם שסדר ההזאה של דם הפר ודם השעיר בקודש הקדשים בין בדי הארון הוא אחת למעלה ושבע למטה, כך סדר ההזאה של דם הפר ודם השעיר בהיכל מול הפרוכת הוא אחת למעלה ושבע למטה.

שואלת הגמרא: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן** שלומד מ'וכפר על הקודש' שהשעיר הפנימי בא על טומאת מקדש וקדשיו, מנין הוא לומד שסדר ההזאה של דם הפר ודם השעיר בהיכל הוא אחת למעלה ושבע למטה. משיבה הגמרא: **הַהוּא** – דין זה **מֵהֶמְשֵׁךְ** הפסוק 'וְכִפֶּר **לְאָהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם נָפְקָא** – הוא נלמד, שפסוק זה נאמר על הזאת דם הפר ודם השעיר בהיכל, ומבאר רבי שמעון את כוונת הפסוק, שכשם שהזיה מדם הפר ודם השעיר בקודש הקדשים אחת למעלה ושבע למטה, כך יזה מהם בהיכל אחת למעלה ושבע למטה. שואלת הגמרא: **וְרַבִּי יְהוּדָה** הלומד את סדר ההזאה בהיכל מ'וכפר על הקודש', מדוע אינו לומד זאת מהפסוק 'וכן יעשה'. משיבה הגמרא: **אִי מֵהָהִיא** – אם היינו לומדים את סדר ההזאה בהיכל מ'וכן יעשה', **הָוֶה אָמִינָא** – היינו אומרים **נִיתֵּי פַּר וְשָׂעִיר אַחֲרִינֵי וְנַעֲבֵיד** – שהכהן גדול צריך להביא פר ושעיר אחרים ולשוחטם ולהזות את דמם בהיכל מול הפרוכת, **קָא מַשְׁמַע לָן** – משמיעה לנו התורה וכותבת 'וכפר על הקודש' ומיד לאחר מכן 'וכן יעשה לאהל מועד', ללמדנו שהכפרה שהתורה מצוה עליה היא שיזה בהיכל מול הפרוכת כמו שהיזה בקודש הקדשים בין בדי הארון, דהיינו אחת למעלה ושבע למטה, אך אינו צריך להביא פר ושעיר אחרים. שואלת הגמרא: **וְרַבִּי שִׁמְעוֹן** שלומד מ'וכפר על הקודש' שהשעיר הפנימי בא על טומאת מקדש וקדשיו, מנין לו שאין צריך להביא פר ושעיר אחרים ולהזות את דמם. משיבה הגמרא: רבי שמעון מדייק מהפסוק 'וְכֵן **יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד**', **מִינַּיהּ מַשְׁמַע** – שמשמע שמדובר על הדם של אותו פר ואותו שעיר, ולא על דם של פר ושעיר אחרים, וממילא נותר הפסוק 'וכפר על הקודש' לדרוש ממנו שהשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו ולא על טומאות אחרות.

הגמרא מבארת באיזה אופן צריכה הברייתא למעט טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ובסוף: **אָמַר מַר, יָכוֹל** שאומר **שֶׁעַל כָּל טֻמְאוֹת שֶׁבַּקּוֹדֶשׁ** – על כל טומאת מקדש וקדשיו **יְהֵא שָׂעִיר זֶה** [–הפנימי] **מְכַפֵּר, תַּלְמוּד לוֹמַר 'מִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם' וגו'** וכשם שה'פשעים' שהשעיר מכפר עליהם אינם בני קרבן, כך ה'חטאים' שהשעיר מכפר עליהם אינם בני קרבן. מקשה הגמרא: **מַאי נִיהוּ** – מהו אופן זה של טומאה שהשעיר הפנימי אינו מכפר עליו, הלא הוא טומאת מקדש וקדשיו **שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף** והעלם בינתיים, כלומר שבתחילה ידע שהוא טמא, ושכח ואכל קדשים או נכנס למקדש, ולאחר מכן נזכר שהוא טמא, ואם כן קשה, **הַאי בַּר קָרְבָּן הוּא** – שבאופן זה של טומאה חייבים קרבן עולה ויורד, ומדוע נצרכת הברייתא למעט שהשעיר הפנימי אינו מכפר עליו, הלא קרבן אחר מכפר עליו. מתרצת הגמרא: **לֹא צְרִיכָא** – לא נצרכה הברייתא למעט אלא באופן **דְּאִתְיְדַע לֵיהּ** – שנודע לו בערב יום הכיפורים **סָמוּךְ לִשְׁקִיעַת הַחַמָּה**, שחטא ואכל קדשים או נכנס למקדש בטומאה, ולא הספיק להביא קרבן קודם יום הכיפורים, **קָלְקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא** – שהיה עולה בדעתך לומר שאחר יום הכיפורים עליו להביא קרבן עולה ויורד, אולם **אַדְּמַיְיתֵי** – עד שיביא קרבן,

נִיתְּלֵי לֵיהּ – יתלה לו השעיר ויגן עליו מן היסורים, קָא מַשְׁמַע לָן שהשעיר הפנימי תולה להגן רק על חטאים שאינם בני קרבן, אבל על חטאים שהם בני קרבן אינו תולה.

הגמרא דנה בדברי הברייתא שהשעיר הפנימי תולה על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף: אָמַר מַר – הובא לעיל (ז) בברייתא, מְנַיִן לטומאת מקדש וקדשיו שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף שֶׁשָּׁעִיר זֶה [–הפנימי] תּוֹלֶה להגן על החוטא מן היסורים, תלמוד לומר 'לכל חטאתם', חייבי חטאות במשמע. תמהה הגמרא: וכי יש להקשות מְנַיִן, מַאי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ – מה היה קשה לברייתא ששאלה מנין ששעיר הפנימי תולה להגן על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, הלא הברייתא למדה מ'ופשעיהם לכל חטאתם' שכשם שהפשעים אינם בני קרבן כך גם החטאים שהשעיר בא עליהם אינם בני קרבן, וטומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף אינה בת קרבן, ואם כן אנו יודעים שהשעיר בא עליה. מבארת הגמרא: הָכִי קָא קַשְׁיָא לֵיהּ – כך היה קשה לברייתא, הַשְׁתָּא דְּאָמְרַתְּ – עתה שאמרת שהַחַטָּאִים שהשעיר בא עליהם הם הַיְמֵיהּ דְּפִשָּׁעִים – בדומה לפשעים, מַה פְּשָׁעִים דִּלְאו – אינם בְּנֵי קָרְבָּן כיון שהם מזיד, אַף הַחַטָּאִים נַמִּי דִּלְאו – גם הם אינם בְּנֵי קָרְבָּן, אֵימָא – האם תאמר שהחטאים צריכים להיות דומים לפשעים לגמרי, מַה פְּשָׁעִים דִּלְאו בְּנֵי קָרְבָּן לְעוֹלָם, אַף הַחַטָּאִים הם אלו דִּלְאו – שאינם בְּנֵי קָרְבָּן לְעוֹלָם, וּמַאי נִינְהוּ – ובאלו חטאים מדובר, בטומאת מקדש וקדשיו שאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שכיון שלא היתה ידיעה בתחילה אינו יכול להתחייב קרבן לעולם, אֲבָל טומאת מקדש וקדשיו שֶׁיֵּשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, כֵּיוָן דְּכִי מִתְיַדַּע לֵיהּ – שכאשר נודע לו שחטא, בַּר קָרְבָּן הוּא, ועליו להביא קרבן עולה ויורד, לפיכך אֵימָא – אמור שהשעיר הפנימי לֹא לִיתְּלֵי – לא יתלה עליה. וְכִי תֵּימָא – ואם תרצה לומר שטומאת מקדש וקדשיו שאֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר עליה, כמבואר במשנה (לעיל ב.), ואין צריך את השעיר הפנימי שיתלה עליה, סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא – היה עולה בדעתך לומר, שאין בכך לדחות את הקושיא, שכן יש לומר, נֵיפּוּךְ מֵיפָךְ – שנהפוך ונחליף את דברי המשנה, ונאמר שהשעיר הפנימי מכפר על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, ושעיר הנעשה בחוץ ויום הכיפורים מכפרים על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, ולכך הוקשה לברייתא מנין ששעיר הפנימי תולה להגן על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, ועל כך השיבה הברייתא, אָמַר קְרָא לגבי שעיר הפנימי 'לְכָל חַטֹּאתָם', מְכַלֵּל – משמע מזה דִּכְנֵי חַטָּאוֹת נִינְהוּ – שהחטאים שהשעיר הפנימי בא עליהם הם חטאים שיכולים לבוא לידי חיוב חטאת, דהיינו יש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, אולם עד שיוודע לו השעיר הפנימי תולה להגן עליו מן היסורים.

מקשה הגמרא: וְנִתְכַּפֵּר – שהשעיר הפנימי יכפר כַּפָּרָה גְּמוּרָה על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, ואף כשיוודע לו לא יצטרך להביא קרבן, ומדוע הוא רק תולה עבורו. מתרצת הגמרא: אִי כְּתִיב 'מפשעיהם ומֵחַטֹּאתָם' אכן היינו אומרים כְּרֶגֶל אָמְרַת – כמו שאמרת, שהשעיר הפנימי מכפר על טומאה זו לגמרי, שהרי כמו ש'מפשעיהם' הכוונה שהשעיר מכפר על הפשעים לגמרי, כך 'מחטאתם' הכוונה שהוא מכפר על החטאים לגמרי, אולם הַשְׁתָּא דְּכְתִיב – עתה שכתוב 'ומפשעיהם לְכָל חַטֹּאתָם', אנו לומדים שהשעיר בא לְהָנֵךְ – לאותן טומאות דְּאָתוּ – שיבואו בעתיד לְכָלָל חַטָּאת, והשעיר אינו מכפר אלא רק תולה, שאם היה מכפר לא היתה טומאה זו מגיעה עוד לחיוב חטאת.

שואלת הגמרא: וְכִי מַאַחַר שֶׁהשעיר הפנימי אֵינוֹ מְכַפֵּר לגמרי על טומאת מקדש וקדשיו, לְמָה תּוֹלֶה – לאיזה ענין הוא תולה על טומאה זו. מיישבת הגמרא: אָמַר רַבִּי יְרֶא, לוֹמַר שֶׁאִם מֵת בלא שנודע לו שחטא, מֵת בְּלֹא עָוֹן, שכיון שמת ואינו יכול להביא חטאת, השעיר מכפר עליו. אָמַר לֵיהּ רָבָא, הלא אִם מֵת, המִיתָה עצמה מְמָרֶקֶת – מנקה ומכפרת לו על עוונותיו, כמבואר במסכת יומא (פו.), שמיתה ממרקת את כל העוונות שתשובה ויום הכיפורים אינם מספיקים כדי לכפר עליהם. אֶלָּא אָמַר רָבָא, השעיר הפנימי תולה לְהָנֵךְ עֲלֵיהֶן מִן הַיִּסּוּרִין, שלא יקבל עונש עד שיוודע לו שחטא ויביא קרבן עולה ויורד.

שנינו במשנה (לעיל ב.): אֵין בָּהּ יְדִיעָה בַּתְּחִלָּה וְיֵשׁ בָּהּ יְדִיעָה בַּסּוֹף, שָׁעִיר הַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וְיוֹם הַכִּפּוּרִים מְכַפֵּר כו' שנאמר 'מִלְּבַד חַטַּאת הַכִּפֻּרִים', על מה שזה מכפר זה מכפר, מה הפנימי אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה, אף החיצון אין מכפר אלא על דבר שיש בה ידיעה. מקשה הגמרא: מַכְּדֵי אִיתְקוּשֵׁי אִיתְקוּשׁ לַהֲדָדֵי – מאחר שהוקשו שני השעירים זה לזה, אם כן, וְנִכַּפֵּר – שיכפר השעיר הפְּנִימִי על שני סוגי טומאות, אַדִּידֵיהּ – על הטומאה שהוא בא עליה, כלומר שיתלה על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, וְאַדְּחִיצּוֹן – ועל הטומאה שהשעיר הנעשה בחוץ מכפר עליה, שהיא טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, וְנַפְקָא מִינָּהּ לְהֵיכָא דְּלֹא עָבַד חִיצּוֹן – באופן שלא הקריב את השעיר הנעשה בחוץ, וכגון שלא היו בבית המקדש שעירים כדי הצורך. מתרצת הגמרא: אָמַר קְרָא – נאמר בפסוק לגבי מזבח הפנימי 'אַחַת' ['וְכִפֶּר עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים' (שמות ל י)], דהיינו שהמזבח הפנימי מכפר על ידי שהכהן הגדול מזה עליו ביום הכיפורים מדם הפר ומדם השעיר, ופסוק זה מיותר, שהרי נאמר (ויקרא טז יח) 'וְיָצָא אֶל הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי ה' וְכִפֶּר עָלָיו וְלָקַח מִדַּם הַפָּר וּמִדַּם הַשָּׂעִיר וְנָתַן עַל קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב', אלא דורשים ממנו שכַּפָּרָה אַחַת השעיר מְכַפֵּר, וְאֵינוֹ מְכַפֵּר שְׁתֵּי כַּפָּרוֹת, כלומר שאינו מכפר על חטא שיש עליו כפרה אחרת, ואילו על טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף יש כפרה אחרת, והיא השעיר הנעשה בחוץ, ולכן השעיר הפנימי אינו מכפר עליו אף במקרה שלא הקריבו את השעיר הנעשה בחוץ.

מקשה הגמרא: וְנִכַּפֵּר חִיצּוֹן – שהשעיר הנעשה בחוץ יכפר על שני סוגי טומאות, אַדִּידֵיהּ – על הטומאה שהוא בא עליה, טומאת מקדש וקדשיו שאין בה ידיעה בתחילה ויש בה ידיעה בסוף, וְאַמַּאי דְּעָבֵיד פְּנִימִי – ועל הטומאה שהשעיר הפנימי בא עליה, כלומר שיתלה על טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, נַפְקָא מִינָּהּ לְטוּמְאָה שיש בה ידיעה בתחילה דְּאִיעֲרָא בֵּין זֶה לָזֶה – בין הקרבת השעיר הפנימי להקרבת השעיר הנעשה בחוץ, שהשעיר הפנימי אינו יכול לתלות עליה מפני שכבר הוקרב, ונמצא שאין מה שיתלה על טומאה זו, ולכן יתלה עליה השעיר הנעשה בחוץ. מתרצת הגמרא: אָמַר קְרָא לגבי מזבח הפנימי פעמיים 'אַחַת בַּשָּׁנָה' ['וְכִפֶּר אַהֲרֹן עַל קַרְנֹתָיו אַחַת בַּשָּׁנָה מִדַּם חַטַּאת הַכִּפֻּרִים אַחַת בַּשָּׁנָה יְכַפֵּר עָלָיו לְדֹרֹתֵיכֶם' (שמות ל י)], ומה'אחת בשנה' שבתחילת הפסוק שהוא סמוך לתיבה 'וכיפר' למדה הגמרא לעיל שכפרה אחת מכפר ואינו מכפר שתי כפרות, ומה'אחת בשנה' שבהמשך הפסוק דורשים שכַּפָּרָה זוֹ של טומאת מקדש וקדשיו שיש בה ידיעה בתחילה ואין בה ידיעה בסוף, לֹא תְּהֵא

---

איני חפץ מאומה; איני רוצה את גן העדן שלך, איני רוצה את העולם הבא שלך כו', רצוני לא יותר מאשר אותך לבד.

**היום יום י"ח כסלו**